

Remiss (SOU 2020:8) Starkare kommuner - med kapacitet att klara välfärdsuppdraget – förslag till yttrande

Kils kommun lämnar följande yttrande över betänkandet SOU 2020:8 ”Starkare kommuner – med kapacitet att klara välfärdsuppdraget”.

UTMANINGAR OCH KAPACITET

Kapitel 1: Utredningens uppdrag, arbete och avgränsning Del II, kapitel 6-12: Kommunernas förutsättningar och utmaningar

Kils kommun tycker det är synd att huvudmannaskapsförändringar inte varit med i utredningen. Till exempel räddningstjänst och gymnasieskola skulle lika väl kunna ha en annan huvudman än kommunen (till exempel staten eller regionen). Vi i Kils kommun upplever att såväl förskola och grundskola som äldreomsorgen styrs allt hårdare från staten, men vi som kommun bär det yttersta ansvaret. Delat huvudmannaskap är generellt inte bra. Vi anser att varken kunder/brukare eller huvudman så som kommun/försäkringskassan gagnas av delat huvudmannaskap inom LSS-området. Konkret i detta exempel tycker vi att staten ensam skulle vara huvudman.

Kils kommun delar bilden av stora utmaningar under 2020-talet:

- svagare ekonomi
- svårigheter med personal- och kompetensförsörjning
- etablering och integration av nyanlända
- växande och uppskjutna investeringsbehov
- växande anspråk på service och välfärd
- kompetens att klara klimatförändring och hållbar utveckling

Kils kommun instämmer i Anders Folkessons (SKR) uppfattning att kommunerna är politiskt styrda organisationer och delas in flera dimensioner; politisk,

professionell och ekonomisk kapacitet. En väl fungerande ledning är avgörande för varje organisation, även kommunerna. Kils kommun delar utredningens förslag avseende utökad samverkan, frivillig kommunsammanläggning, generella förändringar av kommunernas uppgifter. Staten ska ta sitt fulla ansvar och tillse att statens åtaganden i kommunerna utvecklas och garanterar statlig närvaro i hela landet. Finansieringsprincipen ska gälla samt att det ska finnas statliga servicekontor, där Polisen är närvarande. Arbetsförmedling, Försäkringskassa och Skatteverk ska lätt kunna kontaktas av medborgare, arbetsgivare och kommun var och en för sig eller tillsammans genom bemanning eller digitala lösningar.

FÖRSLAGEN TILL KAPACITETSSTÄRKANDE ÅTGÄRDER

Del IV, kapitel 19 En strategi för stärkt kapacitet i kommunerna

Kils kommun är för utökad samverkan. Till att börja med borde man göra en utvärdering av befintlig samverkan som nu sker mellan olika kommuner för att ta fram goda exempel som andra kan ta del av. Det gäller dock att ha en balans för att bibehålla att kommunerna är en politiskt styrd organisation och att det inte uppstår ett demokratiskt underskott. Samtidigt är det viktigt att vi ser till att anställda ges möjlighet att vara specialister och inte generalister.

Kils kommun tycker att kommunsammanslagningar ska bygga på frivillighet. Det ska vara demokratiskt förankrat och hålla vid majoritetsförändringar. Därför är det av största vikt, om två eller flera kommuner vill gå samman, att kommunikationen till medborgarna om förslaget till beslut, men också vinsterna med sammangåendet, blir bra.

Kommunutredningen utgår från att riktvärden för kommuners storlek borde vara större än vad som angavs vid kommunsammanläggningar 1974 med 6 500 - 8 000 innevånare för att klara grundskoleverksamhet och 30 000 innevånare för att utgöra en fungerande arbetsmarknad. För att nå dessa mål skulle mer än hälften av berörda kommuner komma från Norrlands inland och ge dels flerkärniga kommuner men även ytmässigt stora sådana. Dessa problem tillsammans med att även utredningen konstaterar att kommunsammanslagningar ger enbart marginell ekonomisk utväxling och ett ökat avstånd mellan kommuninnevånare och politiska beslutfattare, gör att man istället bör förordna samarbete och samverkan.

Kils kommun tycker följande är bra. Utredningen föreslår att regeringen initierar en försöksverksamhet där kommuner får ges undantag från bestämmelser i lag, förordning eller myndighetsföreskrift. Försöksverksamheten ska syfta till att pröva

sätt att stärka kommuners kapacitet, möjliggöra anpassning av verksamhet till lokala förhållanden eller minska statliga regleringar.

ÖVRIGA FÖRSLAG

Del IV, kapitel 20 Förslag och bedömningar

STRUKTURELLA ÅTGÄRDER (20.1)

- a) *Införa statsbidrag för utvecklingsarbete för att åstadkomma en mer strategisk samverkan eller en frivillig sammanläggning.*

Kils kommun anser att det borde göras en utvärdering och analys av befintliga och goda exempel på samverkansformer som redan finns idag. De borde också premieras, för tidigare gjorda insatser. Sedan kan det vara bra att införa statsbidrag för utvecklingsarbete för att åstadkomma en mer strategisk samverkan/utveckling eller en frivillig sammanslagning.

- b) *Staten tar över skulder från kommuner som genomför frivillig sammanläggning.*

Kils kommun anser att det finns mycket som talar emot detta förslag, till exempel hög kostnad för staten och att det finns kommuner som är nästintill skuldfria som skulle uppleva detta orättvist. Det finns risk att kommuner gör större investeringar innan sammangåendet, för att sedan få skuldavskrivning. Kostnaden i detta fall kommer inte att svara emot eventuell nytta. Kostnaden för staten kommer då säkert påverka kommunerna på negativt sätt.

- c) *Initiera försöksverksamhet för undantag från lag, förordning, myndighetsföreskrift.*

Kils kommun instämmer i förslaget om försöksverksamhet och tycker att det är ett bra sätt att pröva nya sätt att arbeta och samverka. Det kan också bli ett kostnadseffektivt sätt att hitta nya lösningar som sedan kan bli generella för samtliga kommuner i framtiden. Försöksverksamheten bör också kunna inkludera nya samverkansformer mellan kommuner, regioner och statliga myndigheter.

Exempel:

- Skola, större frihet till distansundervisning.
- Tydligare uppdrag inom arbetsmarknadsområdet.
- Kommunerna bedriver idag en ytterst avancerad hemsjukvård, men saknar rätt att anställa läkare. Den sjukvård vi bedriver kräver ofta läkarutlåtande, vilket gör att vi ändå måste kontakta regionen.

- Samverkan mellan kommuner behöver förenklas. Exempelvis så måste LOU ses över så att kommuner enklare kan komma överens i avtal.

d) Inrätta en kommundelegation.

Kils kommun anser att kommundelegationens sammansättning och uppdrag är viktigt. Syftet med delegationen måste beskrivas. Delegationen behöver få en tydlig rådgivande roll. Vi anser att regeringskansliet, och ingen myndighet, ska vara ansvariga. Vi ser också gärna att SKR med sin samlade kompetens får en betydande roll.

- e) Ge statskontoret i uppdrag att följa och analysera övergripande frågor som är av väsentlig betydelse för kommunernas utveckling.*

Kils kommun avstyrker förslaget, då vi inte ser statskontorets roll i detta.

- f) Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA) får uppdrag kring statistik om kommunernas verksamhet.*

Kils kommun anser att det är nödvändigt att statistikredovisningar samordnas på ett bättre sätt än vad som sker idag.

STATENS ÅTAGANDEN OCH STATLIG NÄRVARO I HELA LANDET (20.2)

Kils kommun är eniga med kommunutredningen då det kommer till att staten måste ta sitt fulla ansvar för att säkerställa kommunernas ekonomiska förutsättningar. Framförallt inom de områden som omnämns; digitalisering, arbetsmarknadspolitik, utbildning och transportinfrastruktur.

Vi hävdar att statlig service exempelvis i form av servicekontor ska finnas även i de till invånarantal mindre kommunerna. Kils kommun hänvisar till Lars Högdahls väl genomförda utredning SOU 2008:97, den innehåller flera konkreta exempel på hur staten genom lokala servicekontor kan se till att medborgarna i hela landet får den service de har rätt till.

KOMMUNERNAS EKONOMI (20.3)

- a) En statsbidragsprincip.*

Kils kommun ställer sig positiv till en ny statsbidragsprincip som går mot mera av generella statsbidrag och att eventuella riktade statsbidrag ska övergå till generella efter två år. Detta syftar till att öka ändamålsenligheten och få mer effekt av statliga medel.

- b) *Översyn av det kommunalekonomiska utjämningsystemet, inklusive löpande förvaltning och uppföljning.*

Kils kommun ställer sig positiv till att inkomst-, kostnads- och LSS- utjämnings samt strukturbidragen bör ses över, och särskilt analysera:

- Om staten bör stå för större del av finansieringen
- Om systemen utgör ett hinder för sammanslagning
- Om tillväxthämmande incitament finns
- Löpande uppföljning av kommunernas ekonomiska förutsättningar

Om skattesatsskillnader kvarstår bör regeringen överväga ett riktat statsbidrag för högskattekommuner ("skattetak"). I det fall ett bidrag skulle ske till högskattekommuner i syfte att sänka deras skattedebitering borde kombineras med genomlysning av berörda kommuners förvaltning och ekonomi på samma sätt som gällde kommunakuten i början av 2000-talet.

KOMMUNERNAS KOMPETENSFÖRSÖRJNING (20.4)

- a) *Generella åtgärder på nationell nivå för att bidra till rekryteringen.*

Kils kommun ställer sig positiv till att Regeringen bör ta initiativ till generella åtgärder som höjer sysselsättningsgraden och arbetskraftsdeltagandet som bidrar till rekryteringen till tjänster inom kommunernas verksamhetsområde. Exempelvis spridning av de statliga kompetensområdena över landets yta.

- b) *Nedskrivning av studieskulder.*

Kils kommun anser att möjligheten till nedskrivning av studieskulder i ett urval av kommuner är en god åtgärd för att underlätta kompetensförsörjningen i de kommuner (ofta mindre) som har svårigheter att rekrytera, för tjänsten, kompetent personal. Viktigt att kompetenser och områden identifieras.

Vi vill dock understryka att nedskrivning av studieskulder inte är hela lösningen för rekrytering på landsbygden men det är ett instrument som definitivt bör prövas. Detta borde dessutom kunna införas omgående, utan ytterligare utredning.

KOMMUNERNAS DIGITALISERINGSARBETE (20.5)

- a) *Etablera en över tid hållbar förvaltningsgemensamt infrastruktur för grund data och informationsutbyte.*

Kils kommun bedömer att det är mycket väsentligt att man centralt tar fram en gemsansam struktur gällande digitalisering så man undviker att varje enhet tar

fram sina egna lösningar som dels blir kostsamma och inte heller kompatibla med varandra.

- b) Tillsätta ett rättsligt beredningsorgan för att anpassa gällande rätt för att möjliggöra digitalisering.*

Kils kommun ställer sig positiv till utredningens förslag

- c) Ge Myndigheten för digital utveckling (DIGG) i uppdrag att stödja kommunernas digitaliseringsarbete.*

Kils kommun ställer sig positiv till utredningens förslag.

ÖVRIGA FÖRSLAG (20.6)

- a) Förenkla för kommunerna att ta del av planeringsunderlag för att kunna bedöma risker på grund av klimatförändringar.*

Kils kommun ställer sig positiv till utredningens förslag, och att planeringsunderlagen ska vara kostnadsfria för kommunerna.

- b) Stödja kommunernas arbete med frågor som rör klimat och miljö samt genomförandet av Agenda 2030.*

Kils kommun är eniga med utredningen om att kommunernas miljö- och hållbarhetsarbete måste stödjas av staten.

- c) Utredning om behov av ändringar i lagstiftning för att underlätta samverkan mellan kommuner.*

Kils kommun ställer sig bakom utredningens förslag och tycker det är viktigt att se på ändring av speciallagstiftningarna inom grundläggande infrastruktur som VA och fiber så att utökad kommunsamverkan kan ske.

- d) Stödja strategisk planering i kommunerna för hållbar utveckling i alla delar av landet.*

Kils kommun tycker detta är ett bra förslag.

- e) Underlätta finansiering av bostadsbyggande i kommuner.*

Kils kommun har en omfattande bostadskö till det kommunala bostadsbolaget. Vi vill påpeka problemet med nedskrivningskrav för nybyggda hyresbostäder. Nedskrivningskraven är ett hinder för tillväxten. Det är av största vikt att regelverket ses över och justeras för att möta kommunernas behov av nya bostäder.

Utöver detta borde man även se över möjligheterna för en förenklad finansiering för produktion av bostäder där marknadskrafterna saknas. Någon form av statliga

lån eller garantier för att underlätta byggande av flerbostadshus, egna hem men även lokaler som möjliggör expansion för företag.

Utöver ovanstående önskar Kils kommun framföra följande:

Gränsen för direktupphandling i LOU bör ses över. Att ha lägre nivåer än vad EU föreskriver, skapar onödig administration för kommunerna.

Staten tar fram en långsiktig modell för prioritering och samfinansiering av nationell digital infrastruktur.

Staten undanröjer juridiska hinder för automatiserat beslutsfattande i kommunal förvaltning.

Förenklingar av plan- och bygglagen, det kommunala planmonopolet ska tydliggöras.

Enklare regler för strandskydd som ger bostadsproduktion i attraktiva lägen.

För att stärka kommunerna så kanske en särskild valdag med bara kommunal- och regionval, till exempel två år efter riksdagsvalet, vore positiv, men med fortsatt fyraårig mandatperiod.

Likabehandlingsproblematiken; vi har planer på att bygga bostäder i samhället Kil förhållandevis nära järnvägen. Inte närmare järnvägen än andra kommuner byggt tidigare och bygger idag. Men på grund av att Kil inte är en större stad utan en ort med 8 000 innevånare så kommer vi att få nej från staten i vår planläggningsprocess. Ska det vara så?

[Anders Johansson](#)

Kommunstyrelsens ordförande